

## Introductie

Een van de beroemdste filmquotes die ik ken komt uit Casablanca, de slotscene bij nacht en ontij op het vliegveld als Humphrey Bogart en Ingrid Bergman, waarschijnlijk voorgoed, afscheid nemen. *Here's looking at you, kid*, zegt hij, en kijkt haar diep in de ogen.

Toen ik die scène voor het eerst zag, ik zal een jaar of twintig geweest zijn, dacht ik: maar waar kijkt hij precies naar, als hij naar haar kijkt? Want dat is wat hij zegt: looking at you. Letterlijk zou dat *naar je kijken* betekenen, maar hij kijkt haar diep en dwingend aan. Maar wat ziet hij? Ziet hij haar als vrouw, dus haar uiterlijk, vooral buitenkant, of ziet hij dieper, haar wezen, dat wat zij is? En is naar iemand kijken echt iets anders dan iemand aankijken? En hoe keek ik naar de wereld? Naar mensen, gebeurtenissen?

Ik herinner me dat kijken voor mij altijd iets vanzelfsprekends was. Vanaf mijn vroegste jeugd was zicht, kijken, zien, mijn sterkst ontwikkelde zintuig. Naarmate ik ouder werd begreep ik dat iedereen één bepaald zintuig heeft dat sterker ontwikkeld is. Voor de een is het geur, voor de ander gevoel, of gehoor. Bij mij was het dus *zien*, en dan niet beperkt tot het fysiek kijken, maar ook zien in de betekenis van *begrijpen*. Ik zag dingen voor me, kreeg inzichten bij vraagstukken, nu nog steeds, zie ze als het ware voor me, ook met mijn ogen dicht. Het was ook tamelijk vanzelfsprekend dat ik een beroep koos dat met kijken samenhangt: fotografie. Later stapte ik over naar de optiek, sloot mij aan bij een stichting die mensen in derdewereldlanden met oogproblemen hielp. Vrienden vertrouwden mij toe dat ze zich door mij 'gezien' voelden, en altijd werd ik verliefd op het eerste gezicht. Verliefd op ogen, uitstraling, dat magische moment waarop je alles ziet en begrijpt, waarop alles samenvalt. En ooit gaf een sjamaan me mijn totem, mijn symbolische beschermdier: de steenarend, bekend om zijn scherpe zicht en helicopterview. Oog voor details én het grote geheel.

Eigenlijk draait mijn leven om alles wat visueel is. Waarom dat zo is weet ik niet, maar het zoeken naar een antwoord begon ruim tien jaar geleden toen ik een illustratie zag van twee hersenhelften: links strak en netjes zwart-wit, rechts exploderend van kleur en energie. De linkerhelft, zo las ik, stuurt de rationele informatie aan, het spraakvermogen, de logica, de rechter richt zich op het grote geheel, de emoties, de creativiteit. Aanvankelijk reageerde ik geconditioneerd, zag meteen een excuus voor mijn soms wat chaotische, ongeordende manier van leven en denken, en wat helemaal mooi was: ik zag een bevestiging van hoe ik mijzelf graag zag, gevoelig, extravert, creatief en humoristisch. Ik hoorde bij de rechterhelft!

In de optiekbranche, waar ik inmiddels naast mijn fotografie ook werkte, leerde ik iets nieuws: ogen zijn gekoppeld aan een hersenhelft, en het lichaam wordt, ook in helften, aangestuurd door de hersenen. Over de ogen was relatief weinig bekend, en wat ik vond sprak elkaar ook soms tegen. Maar ik kreeg een ingeving, een idee, en wilde het 'met mijn eigen ogen zien': stuurt mijn creatieve rechterhersenhelft mijn rechteroog en dan, kruislings naar de andere kant van het lichaam, mijn hart en logischerwijs mijn linkerhand aan (zie illustratie op pagina XX)? Linkshandigheid wordt immers vaak gekoppeld aan creativiteit. Kijk naar Da Vinci en andere beroemde linkshandigen, Mozart, Beethoven, Picasso...

### *Foto linkshandigen of Leonardo da Vinci*

Ik leerde ook dat mensen met epilepsie een bepaalde operatie ondergaan waarbij de hersenbalk, de connectie tussen linker- en rechterhersenhelft, wordt verbroken. Ik kom daar later uitgebreider op terug, maar wat me verbaasde toen ik er de eerste keer iets over hoorde was dat bij patiënten die een dergelijke operatie ondergingen het gezichtsvermogen veranderde: objecten werden waargenomen in 2D in plaats van 3D. Het bleek dat de hersenhelften niet goed meer communiceerden over wat ze zagen en registreerden.

### *Foto wetenschap brein oog koppeling*

Oog voor details én het grote geheel, zei de sjamaan, en dus richtte ik, op zoek naar informatie over oogcontact en connectie, mijn blik ook op het spirituele deel van onze samenleving. En ik ontdekte, zoals de Engelsen het zo mooi zeggen, *there's more than meets the eye*.

Na een zoektocht van jaren was ik verdwaald in een wirwar van theorieën, ervaringen, spiritueel en wetenschappelijk, mooie mensen, mooie ogen, mooie fotografie en mooie reacties op de beelden die ik maakte en de verhalen die ik erover vertelde. Neurologen, oogartsen, optometristen, opticiens, sjamanen, gelaatsdeskundigen, traumapsychologen en vooral veel bekenden die bereid waren als model te dienen voor proefportretten gaven allemaal hun mening, en ik besepte dat het niet anders kon dan dat het zou worden uitgewerkt tot een boek. En gedurende de reis merkte ik hoe het doel veranderende. Ik wilde niet langer een theorie bewijzen of vastleggen, maar ik wilde een platform in

de vorm van foto's aanreiken waarbij de kijkers zelf een conclusie kan trekken over wat ze zien.

Als je een keer intenser oogcontact maakt met iemand en het verschil voelt dat ik zelf ervaren heb, dan is het doel bereikt. Meer oprecht contact tussen mensen, en meer écht kijken. Ogen zijn zo mooi en bijzonder, en al helemaal de ziel achter het oog, met al haar kwetsbaarheden en emoties.

Nathan Mooij